

5. **Литвин В. М.** Україна на межі тисячоліть (1991–2000 рр.). – К., Видавничий дім «Альтернативи», 2000. – 360 с.
6. **Навроцький О. І.** Вища школа України в умовах трансформації суспільства. – Х. : Основа, 2000. – 240 с.
7. **Ніколаєнко С. М.** Про стан і перспективи розвитку вищої освіти в Україні. Парламентські слухання про вищу освіту // Педагогіка толерантності. — 2004. – № 2–3. – С. 104–116.
8. **Огнев'юк В. О.** Філософія та її місце в обробці наукових досліджень феномену освіти / В. О. Огнев'юк // Освітологія. – 2012. – ч. I. – С. 69–75.
9. **Сисоєва С. О.** Сфера освіти як об'єкт дослідження / С. О. Сисоєва // Освітологія. – 2012. – ч. I. – С. 22–25
10. Філософсько-методологічні засади підвищення якості вищої освіти України: європейський вимір / авт. кол. : В. Андрущенко (керівник), М. Бойченко, Л. Горбунова, І. Надольний та ін. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 220 с.
11. **Франчук Т. Й.** Цілісний освітній простір : педагогічні основи його формування : монографія / Т. Й. Франчук; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. – Кам'янець-Поділ., 2009. – 244 с.
12. **Shulga N.** Construction of the Detector for Synergetic Educational System Based on Quality Standards / Natalia Shulga // American Journal of Educational Research. –2015, 3(12B), 36-40. DOI: 10.12691/education-3-12B-8

Nadzieja Chernuha. OD INTEGRALNOŚCI EDUKACJI DO JEJ JAKOŚCI

Artykuł dotyczy integralności obszaru nowoczesnej edukacji. Główna uwaga skupiona jest na procesie integracji w edukacji. Za priorytet uznano wektorową jego modernizację oraz integrację europejską.

Słowa kluczowe: proces edukacyjny; integralność; integracja; modernizacja; integracja europejska.

Nadia Chernucha. FROM INTEGRITY EDUCATION TO QUALITY

The article deals with the integrity of the modern educational space. The main attention is paid to the integration processes in education as a priority vector of its modernization and European integration.

Key words: educational process; integrity; integration; modernization and European integration.

Рецензенти:

В. Желанова – д. пед. н., доц.

В. Прошкін – д. пед. н., проф.

Стаття надійшла до редакції 20. 11. 2015

Прийнято до друку 26.11.2015

УДК 378:37.012

Тетяна Діба

ORCID ID 0000-0001-8636-0792

ФЕНОМЕН НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У ДОСЯГНЕННІ ПРОФЕСІЙНОГО «АКМЕ»

У статті проаналізовано поняття «неперервна освіта», основні характеристики та ознаки. Визначено складові (формальна, неформальна, інформальна освіта) та охарактеризовано систему освіти впродовж життя. Проаналізовано акмеологічні характеристики фахівця, умови розвитку фахівцем «акме». Обґрунтовано феноменологію неперервної професійної освіти та визначено якісні характеристики розвитку людини в освітній системі в процесі професійної підготовки в рамках вищого навчального закладу й умови для розвитку та становлення акме-компетентнісного потенціалу майбутнього фахівця.

Ключові слова: акмеологія; неперервна освіта; професійна освіта; професійне акме; феномен.

Вступ. Дослідження проблем неперервної професійної освіти С. О. Сисоєвою, І. В. Соколовою, свідчать про постійну еволюцію її мети, завдань та змісту, що, на думку авторів, обумовлювалися різними чинниками: соціально-політичними, економічними, соціально-культурними, а також розвитком психолого-педагогічної науки і

педагогічної практики (Сисоєва С. О., Соколова І. В., 2010, с. 65).

Проблема неперервної освіти особливо актуальна в умовах сьогодення, вона забезпечує можливість використання кожною людиною протягом життя різноманітних освітніх закладів і дозволяє їй раціонально поєднувати освіту з самоосвітою.

Метою статті є висвітлення феномену неперервної професійної освіти в процесі досягнення «акме» фахівцем.

Поняття «неперервна освіта»: сучасні контексти. Ототожнення понять «неперервна освіта» та «безперервна освіта», на думку авторів, заважає правильному розумінню проблем неперервної професійної освіти. Автори виокремлюють характерні дефініційні ознаки понять, посилаючись на В. Андрущенко, В. Даниленка, К. Левківського (Освітологія: витoki наукового напрямку, 2012, с. 245).

Так, В. Андрущенко зазначає, що «безперервна освіта дасть змогу бути в загальному річищі розвитку цивілізацій, підтримувати свою конкурентоспроможність впродовж усього життя, зміцнювати національну безпеку держави, суспільства і особистості, навчати людину оперативнo, системно і послідовно освоювати нове знання, інформацію в міру її перманентного накопичення і розвитку, тобто забезпечити освіту впродовж життя, яка повинна стати способом і стилем суспільно-індивідуального буття людини в інформаційному суспільстві». На думку В. Даниленка, К. Левківського, в понятті «безперервність» відображається система освіти людини, розвиток її як особистості через освітні інституції та самовдосконалення, а категорія «неперервність» вживається для розкриття технологій та механізму підготовки фахівців і професіоналів за напрямками та спеціальностями за відповідними освітньо-професійними програмами. (Даниленко В., Левківський К., Мележик В., 2003, с. 38-39).

На думку М. В. Рижакoва, в сучасних умовах змінюється зміст поняття «неперервна освіта», а традиційне розуміння неперервного навчання базується на ідеї послідовного руху людини в межах основного «стовбура» освіти: дошкільне навчання – початкова школа – середня школа – вища школа – підвищення кваліфікації (Рыжаков М. В., 1999, с. 162).

Б. Г. Ананьєв визначив наступні ланки психолого-педагогічного управління розвитку дорослих людей: 1) навчання дорослих на усіх рівнях (середні спеціальні навчальні заклади, вузівська підготовка, аспірантура); 2) перенавчання і донавчання в умовах трудової діяльності (оволодіння суміжною професією з елементами донавчання з професії); 3) підвищення кваліфікації кадрів (удосконалення з тієї кваліфікації, якою людина не оволоділа раніше) (Ананьєв Б. Г., 1969, с. 14-20).

Освіта протягом життя, за Г. С. Сазоненко, В. В. Приступою, проходить в процесі формальної освіти (офіційне набуття сертифікованих документів про освіту), неформальної (яка охоплює різні форми додаткової освіти за інтересами в різних умовах поза інституціоналізованим, запланованим, шкільним чи професійним навчанням і сприяє соціалізації незалежно від віку й зайнятості людей),

а також інформальної освіти. (Сазоненко Г. С., Приступа В. В., 2013).

Проблема навчання впродовж усього життя набула актуальності в усьому світі, надто в останнє десятиліття. Важливим аспектом діяльності Ради Європи є безперервна освіта дорослих, яка стає невід'ємною складовою їхнього способу життя. У зв'язку з цим особливого значення набуває професійна освіта на засадах акмеології, яка здійснює підготовку високопрофесійних фахівців, тобто таких, які мислять професійно, творчо компетентно.

Дослідження, проведені Н. В. Кузьміною, свідчать, що професіоналами високого класу стають приблизно 5% тих, хто зайнятий у певному виді професійної діяльності. У решти успіхи в професійній самореалізації незначні, що безпосередньо впливає на рівень самооцінки особистості та на загальну якість її життя (Кузьміна Н. В., 1995, с. 8).

Розглядаючи «акме» як розквіт, вершину, вищий ступінь розвитку, доцільно зазначити, що це поняття означає «соматичний, фізіологічний, психічний і соціальний стан особистості, що характеризується зрілістю її розвитку, досягненням найвищих і найкращих показників у її діяльності, творчості» (Деркач А. А., 2007, с.)

Проблеми реалізації творчого потенціалу людини його самовдосконалення вивчає акмеологія, оскільки саме акмеологія (від гр. акме – вершина) є міждисциплінарною наукою про закономірності і фактори досягнень вершин професіоналізму, творчого довголіття людини (Гладкова В. М., Пожарський С. Д., 2011, с. 141-142).

Відзначимо, що нині в акмеології, поряд з іншими, виокремилось два основних напрями: професійна акмеологія (Н. В. Кузьміна, М. В. Кухарев) та акмеологія особистості (Б. Г. Ананьєв, О. О. Бодальов, Д. Брунер, Ж. Піаже).

Акмеологічні характеристики фахівця – це внутрішні спонукачі, які обумовлюють потребу людини в активному саморозвитку, плідній самореалізації творчого потенціалу в труді та просуванні до особистих вершин професійної досконалості.

Умовою розвитку «акме» в сфері професійної праці є цілеспрямований розвиток такої інтегральної якості, як інтрогенна активність, коли людина за рахунок своєї постійної роботи, свого внутрішнього світу устрімлюється до самостійно виношеним рішенням, до їх обов'язковому здійсненню (Діба Т. Г., 2015, с. 24-31).

На думку Г. С. Сазоненко, мета неперервної освіти – розвиток рефлексії особистості, яка полягає не в тому, щоб людину вчити все життя, а в тому, аби вона навчалася самостійно вчитися протягом усього життя (Сазоненко Г. С., 2013, с. 42).

В. В. Олійник пропонує модель системи освіти впродовж життя, з якої видно, що дошкільна та загальна середня освіта мають чітко визначені терміни, всі інші не мають вікового обмеження. Мо-

дель багатокомпонентна, модульна і розгалужена за (Олійник В. В., 2003):

- трьома модулями (допрофесійне навчання, професійне навчання та навчання дорослих), що визначаються основними її складовими (родинно-сімейна, дошкільна, загальноосвітня, позашкільна, професійно-технічна, вища, післядипломна освіта);
- термінами життя людини (від народження до дорослого віку);
- різновидами освіти впродовж життя (формальна, неформальна, позаформальна).

Аналіз, проведений В. Т. Александровим, специфічних особливостей феномену неперервної освіти як найскладнішого системного об'єкта дозволяє зробити висновок, що ефективність неперервного процесу освіти впродовж життя базується на наступності та взаємозв'язку рівнів освіти (рис. 1) (Александров В. Т., 2005, с. 428-442).

Неперервна професійна освіта, як зазначає О. Гулай – систематична, цілеспрямована діяльність з набуття і удосконалення знань, умінь та навичок як в будь-яких видах загальних і спеціальних навчальних закладів, так і шляхом самоосвіти (Гулай О., 2010, с. 3-10).

Отож, феноменологія неперервної професійної освіти полягає в її системності, що побудована на ступеневій основі і це розширює її можливості, підвищує рівень пристосованості до навколишніх умов, дає можливість гнучко й оперативно реагувати на зміну потреб суспільства, соціальних груп і окремих особистостей. Окремі складові цієї системи не лише виконують певні локальні завдання, а перебувають у різноманітних, багатоваріантних зв'язках, що постійно змінюють свої якісно-кількісні характеристики під час переходу з одного ступеня на інший ступінь професійної підготовки. У такій системі

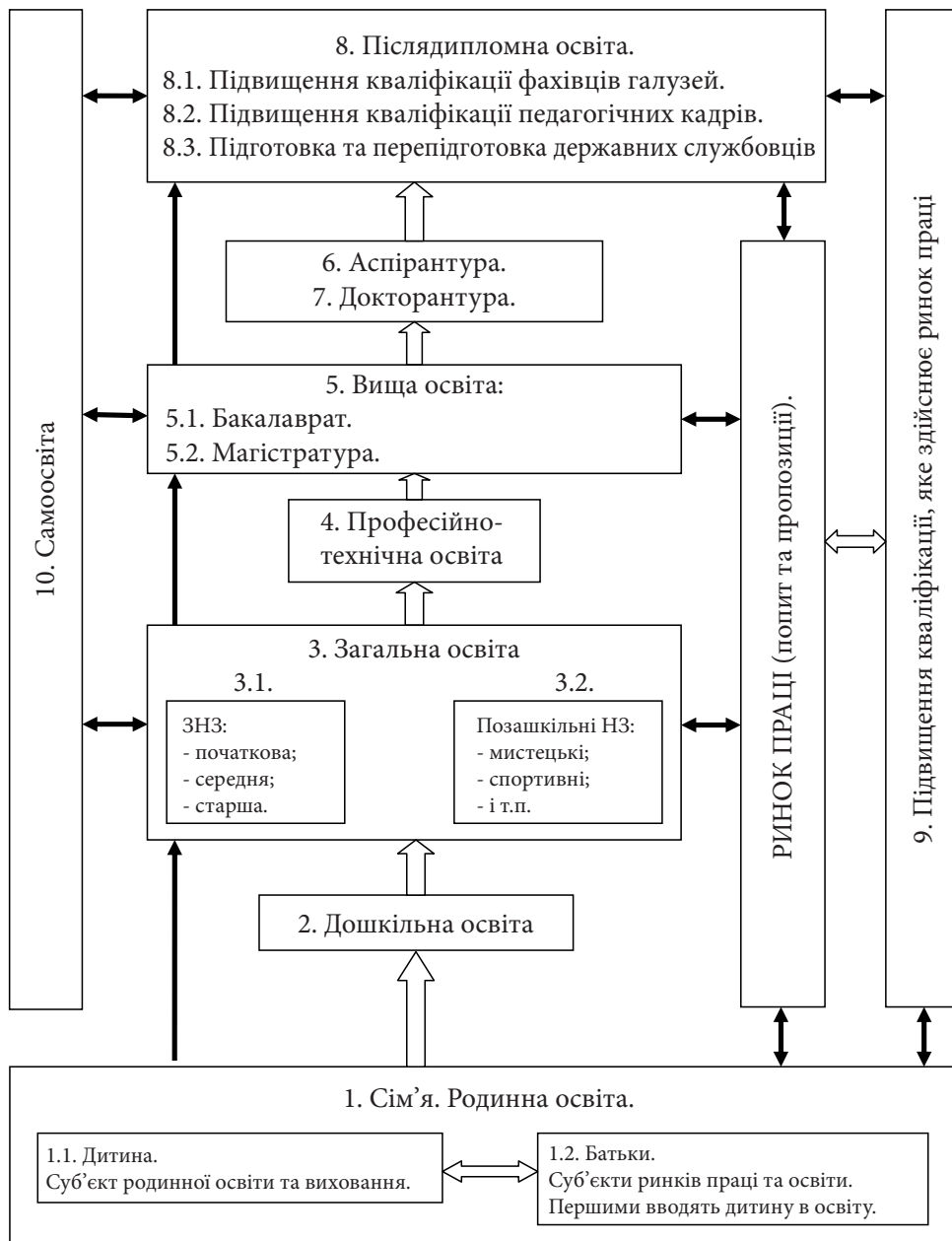

Рисунок 1. Структурна та функціональна схема неперервної освіти України

Примітка: ЗНЗ – загальноосвітні навчальні заклади; НЗ – навчальні заклади.

очевидний пріоритет вищої школи, яка фактично визначає цілі та зміст діяльності всіх інших ланок.

Саме особливості сучасного розвитку суспільства ставлять усе нові значно більші, чим будь-коли в історії людства, вимоги до інтелекту дорослої людини, його мобільності, пластичності і гнучкості, тому на сучасному етапі для успішної професійної діяльності вже недостатньо здобути вищу освіту, виникає потреба поповнювати свої знання.

Предметом професійної акмеології є пізнання закономірностей становлення професіоналізму особистості на всіх етапах її життєдіяльності, починаючи з професійного самовизначення.

Акме в професійному розвитку (професійне акме), на думку А. О. Деркача, Є. В. Селезньова, – це вищий для даної людини рівень в його професійному розвитку на даному етапі життєвого шляху, який проявляється в максимальній мобілізації, реалізації всіх професійних здібностей, можливостей та резервів людини при відсутності перенапруження й оптимальному використанні можливостей організму (Деркач А. А., Селезнева Е. В., 2007, с. 180-182).

Професійне акме, як вважають А. К. Маркова та А. О. Деркач, може мати різну ступінь суспільної та особистої значущості (Маркова А. К., Деркач А. О., 2005, с. 304-317).

Суспільно й об'єктивно значимі професійні акме – це високий рівень професійних досягнень конкретної людини, визнаний професійною спільнотою як соціально прийнятний результат (видатні досягнення, теоретичні концепції, відкриття, творчі винаходи, передовий новаторський досвід), який помітно перевищує нормативний рівень.

Особистісне, суб'єктивно значимі професійні акме – це достатньо високий рівень професійних досягнень конкретної людини, який помітно перевищує раніше досягнуті результати. Ці результати непомітні для професійної спільноти та не визнані нею, але усвідомлюються та оцінюються людиною як максимально можливий на даному етапі рівень професіоналізму. Суб'єктивно значимі професійні акме означають мобілізацію зусиль людини, перемогу на собою, перевищення людиною своїх попередніх професійних результатів, досягнення нового для себе рівня професіоналізму, здібності людини розвиватися професійно по висхідній траєкторії.

За даними А. О. Деркача, Є. В. Селезньова, об'єктивно та особистісно значимі професійні акме можуть не співпадати. Суб'єктивно значиме акме не завжди визнається соціумом як об'єктивно важливе досягнення (Деркач А. А., Селезнева Е. В., 2007, с. 181).

Іншої думки дотримується В. О. Огнев'юк, який стверджує, «... що особистість передбачає цілісність, її професійна компетентність не може виокремлюватися від інших якостей особистості, а її сукупні якості формуються, у тому числі, й у процесі

професійної діяльності. Відтак, досягнення акме у професійній сфері стає джерелом, каталізатором для інших життєвих успіхів особистості. Людина впродовж життя може досягти професійно-особистісних акме різної суспільної та особистісної значущості. Суспільство, на думку В. О. Огнев'юка, зацікавлене в досягненні об'єктивно значущих професійних акме, адже вони передбачають високий рівень професійних досягнень конкретної людини, які є загально визнаними. Чим більше індивідуальних акмедосягнень, тим вагомішими є установи, підприємства, суспільства» (Огнев'юк В. О., 2011, с. 6-9).

Отже, протягом професійного життєвого шляху людина набуває певного досвіду, зростає особистісно й духовно, прагне досягнення свого акме.

Якісними характеристиками розвитку людини в освітній системі (зокрема в процесі підготовки майбутніх фахівців в рамках вищого навчального закладу освіти) є (Гладкова В. М., Пожарський С. Д., 2011, с. 255-256):

- зрілість (навчальна, соціальна, професійна, особистісна, вікова);
- професіоналізм;
- цілісність;
- успішність;
- висока мотивація досягнення і самовдосконалення;
- продуктивність, результативність та ін.

Навчально-виховний процес у професійному навчальному закладі передбачає взаємодію двох високо мотивованих суб'єктів: студента і викладача. Педагог високого рівня (за Н. В. Кузьміною, це рівень, системно моделюючий творчість) – той, який володіє стратегіями перетворення свого предмета на засіб формування особистості студента, його потреб у самовихованні, самоосвіті, саморозвиткові. Рисами соціальної зрілості випускника є (Кузьміна Н. В., 1995, с. 41-46):

- система знань про світ;
- усталені соціально-маральні орієнтації;
- висока мотивація досягнення життєвого успіху;
- здатність і прагнення до самореалізації;
- здатність до саморегуляції та адаптивності;
- креативність;
- здатність до охорони здоров'я;
- професійна спрямованість і стійкий професійний вибір.

Неодмінним компонентом, атрибутом справжнього професіонала є його творча зрілість, яка включає громадянську, фізичну, особистісно-духовну й професійну зрілість. Не зважаючи на важливість кожного із зазначених компонентів, В. М. Гладкова, С. Д. Пожарський акцентують увагу на формуванні особистісно-духовної та професійної зрілості (Гладкова В. М., Пожарський С. Д., 2011, с. 257).

Особистісно-духовна зрілість визначається рівнем самоактуалізації особистості в житті та діяльності, коли розширюється творчий потенціал, відбувається особистісне і професійне зростання та духовне самовдосконалення.

Професійна зрілість включає інтелектуальний рівень професійної майстерності фахівця. У сучасному суспільстві зростає актуальність соціального замовлення на професіонала високого рівня у різних сферах діяльності.

В. О. Огнев'юк зазначає, що «одне з ключових завдань сучасного університету полягає у створенні умов для розвитку акме-компетентнісного потенціалу майбутнього фахівця, що має розкритися у процесі його професійної діяльності. В умовах жорстокої конкуренції на сучасному ринку праці постійне удосконалення професійної компетентності фахівця – це не тільки гарантія його зайнятості, а й можливість досягти акме-вершини професійної досконалості» (Огнев'юк В. О., 2011, с. 6-9).

Як зазначає В. Г. Кремень, у разі звичної, традиційної освіти навчити людину на все життя

неможливо не лише в гарній школі, а й найкращому університеті (Кремень В. Г., 2007, с. 3-10). Таким чином, виникає потреба постійно поповнювати свої знання і як результат очевидна потреба сьогодення – актуальність і затребуваність концепції неперервної професійної підготовки фахівців на засадах акмеології.

Висновок. Отже, система підготовки майбутніх фахівців з урахуванням вищезазначених тверджень орієнтована на формування життєвої стратегії усталеного розвитку особистості та індивідуальності людини за умов постійного розвитку суспільства. Такий неухильний розвиток є можливим лише на підставі високої мотивації досягнення, активної життєдіяльності, акмеологічної професійної свідомості педагога, які спрямовані на досягнення високих результатів, самовдосконалення, реалізацію свого творчого потенціалу. Однак особистий успіх та самореалізація мають бути поєднані з над-особистими цілями, завданнями та потребами суспільства.

Література

1. **Александров В. Т.** Стандарт розумних. До питання про введення єдиного міжнародного стандарту якості навчання / В. Т. Александров // Актуальні проблеми державного управління: Збірник наукових праць Одеського регіонального інституту державного управління. Вип. 3 (23). – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2005. – С. 428-442.
2. **Ананьев Б. Г.** Интеллектуальное развитие взрослых как характеристика обучаемости / Б. Г. Ананьев // Сов. педагогика. – 1969. – № 10. – С.14-20.
3. **Гладкова В. М.** Основи акмеології: Підручник / В. М. Гладкова, С. Д. Пожарський. – Львів: Новий Світ, 2000, 2011. – 320 с.
4. **Гулай О.** Непрерывное образование – условие формирования квалифицированного специалиста / О. Гулай // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2010. – Вип. 26. – С. 3-10.
5. **Даниленко В.** Методологічні проблеми неперервної професійної освіти / В. Даниленко, К. Левківський, В. Мележик // Вища школа. – 2003. – №2-3. – С. 38-39.
6. **Деркач А. А.** Акмеология в вопросах и ответах: Учебн. пособие / А. А. Деркач, Е. В. Селезнева. – М.: Издательство Московского психолого-социального института; Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», 2007. – 248 с.
7. **Диба Т. Г.** Акмеологічні засади неперервної професійної підготовки фахівців фізичного виховання: базові поняття / Т. Г. Диба // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2015. – Випуск 1-2 (42-43). – С. 24-31.
8. **Кремень В. Г.** Нові вимоги до освіти та її змісту / В. Г. Кремень // Виклики України: розробка рамкових основ змісту (національного курікулуму) загальної середньої освіти для 21 століття: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. «Рівний доступ до якісної освіти», 26-27 червня 2007 р., м. Київ. – К.: ТОВ УВПК «Ексоб», 2007. – С. 3-10.
9. **Кузьмина Н. В.** Творческий потенциал специалиста. Акмеологические проблемы развития / Н. В. Кузьмина // Гуманизация образования. Психолого-педагогический международный журнал. – 1995. – №1. – С. 41-46.
10. **Маркова А. К.** Акме в профессиональном развитии человека / А. К. Маркова // Акмеология: Учебник / Под ред А. А. Деркача. – М., 2005. – 376 с.
11. **Огнев'юк В. О.** Розвиток в університетській освіті акме-компетентнісного потенціалу майбутнього фахівця / В. О. Огнев'юк // Акмеологія – наука ХХІ століття: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 17-18 лютого 2011 р. – К., 2011. – С. 6-9.
12. **Олійник В. В.** Освіта впродовж життя: як і чому вчити дорослих? [Електронний ресурс] / В. В. Олійник. – Режим доступу: <http://www.apsu.org.ua/images/top3.jpg>
13. Освітологія: витоки наукового напрямку: Монографія / За ред. В. О. Огнев'юка. – К.: ВП «Едельвейс», 2012. – 336 с.
14. **Пальчевський С. С.** Акмеологія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / С. С. Пальчевський. – Київ: Кондор, 2008. – 398 с.

15. **Рыжаков М. В.** Государственный образовательный стандарт основного общего образования (теория и практика) / М. В. Рыжаков. – М.: Пед. общество России, 1999. – 544 с.
16. **Сазоненко Г. С., Приступа В. В.** Компетентність у системі неперервної освіти: акмеологічна модель: науково-методичний посібник / Г. С. Сазоненко, В. В. Приступа. – Макарів: Софія, 2013. – 416 с.
17. **Сисоєва С. О., Соколова І. В.** Проблеми неперервної професійної освіти: тезаурус наукового дослідження: наук. видання / С. О. Сисоєва, І. В. Соколова / НАПН України. Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих, МОН Маріупольський гуманітарний ун-т – Київ: Видавничий Дім «ЕКМО», 2010. – 362 с.
18. **Quennerstedt M., Larsson H.** Learning movement cultures in physical education practice / M. Quennerstedt, H. Larsson // Sport, Education and Society. – Published online: 21 Jan 2015. – DOI: 10.1080/13573322.2014.994490. – Retrieved from <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13573322.2014.994490#>

Tatiana Dyba. FENOMEN KONTYNUOWANIA EDUKACJI ZAWODOWEJ - REALIZACJA ZAWODOWEGO «AKME»

W artykule zaprezentowano analizę koncepcji «edukacji ciągłej», ustawicznej, permanentnej, jej główne cechy i funkcje. Określono części składowe edukacji ustawicznej (formalna, nieformalna i in.) oraz jej system. Przeanalizowano akmeologiczne cechy pracownika, warunki rozwoju jego «akme». Uzasadniono konieczność kontynuowania edukacji zawodowej przez całe życie oraz przedstawiono charakterystykę jakościową człowieka w procesie kształcenia zawodowego na uczelni wyższej realizującego zasady «akme» - potencjału kompetencji przyszłego fachowca.

Słowa kluczowe: akmeologia; edukacja ciągła; kształcenie zawodowe; zawodowe «akme»; fenomen.

Tetyana Dyba. PHENOMENON OF LIFELONG PROFESSIONAL EDUCATION IN ACHIEVING OF PROFESSIONAL «ACME»

In the article the concept of «lifelong education» was analyzed as well as its main characteristics and features. The composition (formal, unformal, informal education) was specified and lifelong education system was characterized. The professional's acmeological characteristics were analyzed together with one's «acme» conditions of formation, development and achievement. The phenomenology of lifelong professional education was found and the qualitative characteristics of one's development in the educational system in the process of training within the higher education institution were identified as well as conditions of future specialist's acme-competency potential development. Acme in professional development is defined as the highest level for a certain person in his professional development at a certain stage of life's journey, which is manifested in the maximum mobilization, implementation of one's professional abilities, possibilities and reserves. Professional acme may have varying degrees of social and personal significance.

While passing the professional way a person acquires a certain experience, grows both personally and spiritually, and seeks to achieve one's acme. There are some qualitative characteristics of person's development in the educational system such as: maturity (educational, social, professional, personal, age-connected); professionalism; integrity; success; high motivation to gain either achievement or self-improvement; performance. The professional's success and one's self-realization are to be complimented with over-personal goals, objectives and needs of society. In nowadays labor market the continuous improvement of the specialist's professional competence is not only a guarantee of its employment, but also the way to reach the acme as a top of professional excellence.

Keywords: acmeology; lifelong education; professional training; professional acme; phenomenon.

Рецензенти:

- I. Медведєва – д. пед. н., проф.
С. Караман – д. пед. н., проф.

Стаття надійшла до редакції 15.06.2015

Прийнято до друку 26.11.2015